

Waar is de fietser het veiligst?

Fietsers op het nieuwe snelfietspad op de Steenweg in Zaltbommel. FOTO ROEL VAN DER AA

Er wordt volop gezocht naar oplossingen om fietsen veiliger te maken: van auto-te-gast-straten en snelfietspaden tot rotondes zonder heldere verkeersregels. Verkeerspsycholoog Tertoolen vertelt wat het beste werkt.

Bijke Aarts

Den Bosch

Het allerbeste dat je kunt doen, is de fietser en de automobilist volledig uit elkaar houden", zegt verkeerspsycholoog Gerard Tertoolen. Hij onderschrijft de recente resultaten uit het onderzoek van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV), die pleit voor nieuwe fietspaden. Maar hoe doe je dat met beperkte ruimte en geld? Tertoolen zet een aantal opties op een rij.

Wat te denken van de fietsstraat, waar 'auto's te gast' zijn? Deze straat doet een beroep op de automobilist om zich hoffelijk te gedragen tegenover fietsers. Hoewel er geen straf staat op het niet naleven hiervan, heeft het een positief effect op het rijgedrag, stelt Tertoolen. „Het helpt vooral dat de straat een andere kleur heeft en dat er borden staan die gewenst gedrag oproepen. Het werkt ook goed als er veel fietsers rijden. Hoe drukker, hoe beter.”

Volgens Tertoolen is het essen-

tieel dat er niet te veel doorgaand autoverkeer in een fietsstraat rijdt. „Dan wordt het eerder gevaarlijk dan veilig. Mensen hebben haast om op hun werk te komen en omdat de hindernissen op die wegen vaak weggehaald zijn, gaan automobilisten scheuren. Fietsers gaan de straat mijden.”

Er zijn ook maatregelen met zo min mogelijk regels: geen indeling in rijbanen, geen stoplichten en zelfs zebrapaden zijn weggelaten. Automobilisten, fietsers, buschauffeurs en voetgangers bewegen zich door dezelfde ruimte, schijnbaar zonder dat er enige verkeersregels gelden.

Aanspreken op eigen verantwoordelijkheid

Tertoolen: „Het idee is dat verkeersdeelnemers op hun eigen verantwoordelijkheid worden aangesproken. Soms werkt dat goed. Op een plein bijvoorbeeld, met veel toeristen en studenten, die geen haast hebben.”

Ook in straten waar wel auto's rijden, kan dit idee functioneren. Al voelen mensen zich soms onveilig. „Maar juist door dat gevoel

van onveiligheid gaan mensen beter opletten en gebeuren er minder ongelukken”, legt Tertoolen uit. Er is wel een vervelend neveneffect: „Kwetsbare groepen, zoals ouderen, kinderen, en mensen met autisme, gaan deze plekken mijden omdat ze zich onprettig voelen bij de chaotische situatie.”

De recente herinrichting van de Zuid-Willemsvaart in Den Bosch lijkt geïnspireerd door dit 'regellose' concept, al benadrukt de gemeente dat het niet hetzelfde is. In het raadsvoorstel staat dat de straat wordt ingericht met 'fietser en auto gemengd'. Het doel is dat dit 'positief werkt op het rijgedrag en daarmee op de snelheid'. Of het een succes is,

Juist door dat gevoel van onveiligheid gaan mensen beter opletten

- Gerard Tertoolen, verkeerspsycholoog

kunnen fietsers nu zelf ervaren.

Verreweg de beste oplossing zijn volgens Tertoolen vrijliggende fietspaden. De doorfietspaden, of snelfietspaden zoals ze in Brabant zeggen, beschouwt de verkeerspsycholoog als ideaal. Het nieuwe snelfietspad van Zaltbommel naar Den Bosch dat nog niet helemaal af is, noemt hij 'geweldig'. „Al blijf je zitten met risicovolle punten daar waar zo'n pad door een woonwijk gaat, of een kruispunt kruist. Het punt waar het nieuwe snelfietspad uitkomt in Zaltbommel is bijvoorbeeld nog behoorlijk gevaarlijk.”

Geen ongevalstudie

Onderzoek naar de veiligheid van fietsers op snelfietsstraten, auto-te-gast-straten en 'regellose' straten is er nauwelijks. SWOV-onderzoeker Teun Uijtdewilligen: „Omdat de verkeersconcepten tamelijk nieuw zijn, weten we nog niet of ze de straten echt veiliger maken. Er is wel gekeken naar hoe het verkeer doorstroomt in het fietsnetwerk, maar er zijn geen ongevalstudies. Hier zijn we momenteel bij SWOV mee bezig.”

Tertoolen vindt het tijd voor een nieuw perspectief. „We hebben deze wereld ingericht op auto's, de dominante weggebruikers, het is tijd om dat anders te gaan zien. Alle weggebruikers zijn gelijkwaardig.”